

การพัฒนาพฤติกรรมการสื่อสารและความมุ่งมั่นในการเรียนของนักศึกษา
โดยบูรณาการแนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงและการจัดการเรียนรู้
เชิงประสบการณ์

Development of Communicative Behavior and Student Engagement of
Students Using Integration of Transformative Learning
and Experiential Learning

รสนวลีย์ อักษรวงศ์¹

Rosewalee Ugsornwong¹

(วันที่รับบทความ 26 กุมภาพันธ์ 2563, วันที่รับแก้ไขบทความ 21 มิถุนายน 2563, วันที่ตอบรับบทความ 22 มิถุนายน 2563)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงและการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ที่มีต่อพฤติกรรมการสื่อสารและความมุ่งมั่นในการเรียนของนักศึกษา ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จำนวน 50 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีความตรงเชิงเนื้อหาระหว่าง 0.75-1.00 แบบวัดพฤติกรรมการสื่อสารมีความตรงเชิงเนื้อหาระหว่าง 0.67-1.00 มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.21-0.57 และ 0.23-0.73 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.75 และ 0.87 และแบบวัดความมุ่งมั่นในการเรียนมีความตรงเชิงเนื้อหาระหว่าง 0.67-1.00 มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.23-0.73 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลองใช้แบบแผนการทดลองแบบ Randomized Control-Group Pretest-Posttest Design สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมพหุคูณทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมพหุคูณทางเดียวโดยใช้คะแนนก่อนการทดลองเป็นตัวแปรร่วม พบว่า นักศึกษาที่ได้รับและไม่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงและการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ มีคะแนนพฤติกรรมการสื่อสารและความมุ่งมั่นในการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Wilks' Lambda=.257, $F=7.782$, $p < .05$)
2. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแต่ละตัวแปรโดยใช้คะแนนก่อนการทดลองเป็นตัวแปรร่วม พบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงและการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์มีคะแนนพฤติกรรมการสื่อสารสูงกว่านักศึกษากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F=15.816$, $p < .05$)

คำสำคัญ พฤติกรรมการสื่อสาร, ความมุ่งมั่นในการเรียน, การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง, การเรียนรู้เชิงประสบการณ์

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

44 ขอยางง้งสนท 4 ถนนง้งสนท ต่ำบลนเมอง อำเภอมอง จ้งหวัดอุบลราชธานี 34000 E-mail rosewalee.u@ubru.ac.th

Abstract

The purposes of this research were to study of effect of communicative behavior and student engagement of the experiment group before and after participation in integrated learning of transformative learning and experiential learning. The participants in this research consisted of 50 students of Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University using cluster random sampling. The research instruments were lesson plans with content validity ranging from 0.75-1.00; communicative behavior scale with content validity ranging from 0.67-1.00, discrimination powers ranging from 0.21 to 0.57 and the reliability of 0.75; and student engagement scale with content validity ranging from 0.67-1.00, discrimination powers ranging from 0.23. to 0.73 and the reliability of 0.87. The research design in this study was Quasi-experimental research, with Randomized Control-Group Pretest-Posttest Design. The data were analyzed using Multivariate Analysis of Covariance: One way MANCOVA)

The research findings were as follows:

1. There was significant difference of communicative behavior and student engagement between students in the experiment group and control group at the .05 level. (Wilks' Lambda=0.257, $F=7.782$, $p < .05$)
2. By using Univariate test, the students in the experiment group get more scores on communicative behavior than students in the control group at .05 significant level.

Keywords communicative behavior, student engagement, transformative learning, experiential learning

บทนำ

ความสามารถในการสื่อสารเป็นความสามารถในการถ่ายทอดความคิด ความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์ รวมทั้งการเจรจาต่อรอง เพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพการสื่อสารที่ดีช่วยให้บุคคลแสดงออกถึงความต้องการและความรู้สึกเพื่อทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี เข้าใจและเห็นใจกัน ได้เติบโตไปด้วยกัน การสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ก่อให้เกิดการประสานสัมพันธ์ เสริมสร้างความเข้าใจอันดี ช่วยให้สังคมอยู่ร่วมกันเป็นปกติสุข ความสามารถในการสื่อสารเป็นองค์ประกอบหนึ่งในกรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วย การสร้างสรรค์และนวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา การสื่อสารและการร่วมมือ (พิชญา ตีมี และเอื้อมพร หลิมเจริญ, 2560, น.139)

ความสามารถในการสื่อสาร (Communication) เป็นคุณสมบัติสำคัญอย่างหนึ่งของผู้ที่จะเป็นครู เนื่องจากครูมีหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ทักษะและคุณลักษณะที่ดีแก่ศิษย์ ด้วยวิธีการสื่อสารหลายลักษณะ ทั้งการพูด การเขียน และการสื่อความทุกรูปแบบ ถ้าหากครูมีความรู้ในเนื้อหาดี แต่ขาดทักษะการสื่อสาร ก็ไม่อาจทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ได้เท่าที่ควร การสื่อสารโดยทั่วไปเป็นการสื่อสารเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์

การสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยน (Sharing) การสื่อสารเพื่อสร้างความเชื่อถือ (Trust) การสื่อสารเพื่อแก้ปัญหา ฯลฯ ทั้งนี้ การสื่อสารอย่างเปิดใจเป็นพื้นฐานที่จะทำให้เกิดการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

เป้าหมายในการพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักศึกษาบางประการมุ่งเน้นให้นักศึกษาสามารถจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ คุณลักษณะดังกล่าวจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อนักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรงจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาที่เน้นการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ผ่านการทำกิจกรรมเดี่ยวและกิจกรรมกลุ่ม ให้นักศึกษาได้ไตร่ตรอง สะท้อนคิด และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรูปแบบการเขียนและการเล่าเรื่อง การแสดงออกอย่างจริงจัง ในการพิทักษ์สิทธิ์ของตนเองและการยอมรับความแตกต่างทางความคิด คุณลักษณะเหล่านี้จะช่วยให้ นักศึกษามีความพร้อมที่จะเป็นครูที่รับฟังอย่างเข้าใจและสามารถสื่อสารกับนักเรียนได้อย่างเหมาะสม แนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) เป็นแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับการสื่อสารเชิงบวก การให้ความสำคัญกับการสื่อสารหลายมิติ ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ในการจัดการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี

แนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติได้ลงมือทำแล้วเกิดกระบวนการเรียนรู้ขึ้นเอง ซึ่งทฤษฎีการเรียนรู้การรู้คิด (Cognitive Psychology) อธิบายว่า เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการที่ตนเองได้สัมผัสเหตุการณ์หรือเรื่องราวต่าง ๆ จนได้ข้อมูลกลับมาไตร่ตรองสะท้อนคิด (Reflection) จนเกิดเป็น การเรียนรู้ขึ้น ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากภายในหรือการเรียนรู้จากประสบการณ์ การนำความรู้จากการปฏิบัติเข้าไปในสมองเพื่อ ทำให้ตนเองเกิดความเข้าใจ แต่การเรียนรู้ที่สมบูรณ์นั้นจำเป็นต้องผสมผสานกับการเรียนรู้จากภายนอก การทำให้เกิดการเรียนรู้จากนอก ได้แก่ การสอนผู้อื่น การเขียนสะท้อนคิด (Reflective Journal) การสะท้อนคิดร่วมกันเพื่อ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การเขียนแผนผังความคิด (Mind Map) เพื่ออธิบายสิ่งที่ตัวเองได้ลงมือทำและเรียนรู้ การเรียนรู้ลักษณะนี้ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น (Collaboration) ซึ่งเป็นความสามารถ (Competency) ที่จำเป็น ในปัจจุบัน การมีปฏิสัมพันธ์ที่จะทำให้เข้าใจซึ่งกันและกันก็คือการสื่อสาร (Communication) นั่นเอง ครูจึงมีบทบาท สำคัญในการสร้างพื้นที่ในการเรียนรู้ให้ผู้เรียนร่วมกันสร้างความรู้ขึ้นเองโดยการทำความเข้าใจทฤษฎี การฝึกปฏิบัติ แล้วนำมาใคร่ครวญ ไตร่ตรองร่วมกัน (วิจารณ์ พานิช, 2560, น.15-26, 94)

การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experience-Based Approach: EBA) เป็นแนวคิดหนึ่งที่มีความนิยม มานาน เนื่องจากเป็นแนวคิดที่เน้นการเรียนรู้โดยการปฏิบัติซึ่งจะสร้างความสนใจในการเรียนรู้ ผู้เรียนได้เรียนรู้ อย่างมีความสุข เกิดการเรียนรู้ที่คงทนและเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียน การจัดการเรียนรู้แบบเชิงประสบการณ์ เน้น การเรียนรู้แบบครบวงจร เปิดโอกาสและจัดบริบทให้ผู้เรียนได้เผชิญ เชื่อมโยงและถ่วงดุลประสบการณ์ทั้งแบบ ครูกำกับกับการเรียน (Teacher Directed Learning: TDL) แบบเพื่อนกำกับกับการเรียน (Peer Directed Learning: PDL) และแบบผู้เรียนกำกับกับการเรียนเอง (Self-Directed Learning: SDL) ซึ่งเป็นวิธีการที่สอดคล้องกับการเรียนการสอน ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มีสื่อที่กำหนดเพื่อให้นักเรียน “ทำได้” สูงกว่า “มุ่งให้รู้” ผลการวิจัยหลายเรื่องพบว่า เป็นรูปแบบ การสอนที่สามารถพัฒนาผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ดี (วาสนา ทวีกุลทรัพย์, 2553, น.223) ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจ ที่จะนำแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบเชิงประสบการณ์มาบูรณาการร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแนวคิด การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความสามารถในการสื่อสารของนักศึกษาที่เรียนหลักสูตรศาสตรบัณฑิต ในรายวิชาจิตวิทยาสำหรับครู ซึ่งกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามมาตรฐานด้านทักษะ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ข้อที่ 1 คือ การพัฒนาให้นักศึกษามีความไวในการรับรู้ความรู้สึก ของผู้อื่น เข้าใจผู้อื่น มีมุมมองเชิงบวก มีวุฒิภาวะทางอารมณ์และทางสังคม จำเป็นต้องมีการสื่อสารที่ดีเป็นพื้นฐาน และจากการสังเกตพฤติกรรมสื่อสารของนักศึกษาที่ผ่านมา พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่กล้าแสดงออกในการพูด การใช้ภาษาในการสื่อสารกับอาจารย์และเพื่อนร่วมชั้นยังขาดความชัดเจน ไม่กล้าเปิดเผยตามความเป็นจริง การสะท้อนคิด ในชั้นเรียนทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่จึงไม่เกิดประสิทธิภาพ

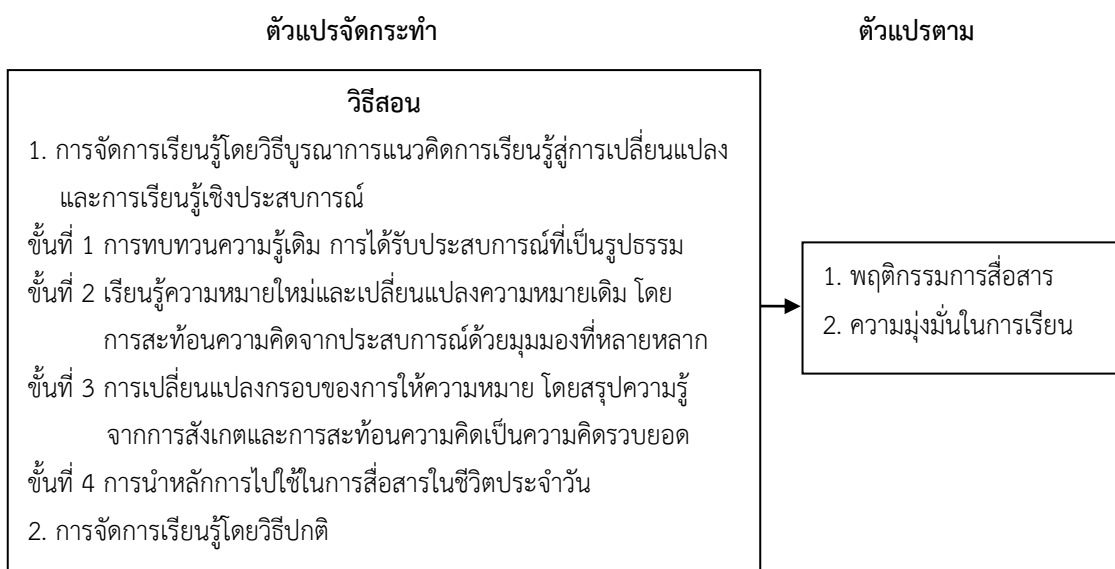
นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังสนใจที่จะศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง และแนวคิดการเรียนรู้แบบเชิงประสบการณ์ที่มีต่อความมุ่งมั่นในการเรียนอีกตัวแปรหนึ่ง เนื่องจากวิธีการจัดการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการลงมือปฏิบัติ น่าจะมีส่วนทำให้นักศึกษาเกิดความมุ่งมั่นในการเรียน ซึ่งเป็นตัวแปรทางจิตวิทยาที่ส่งผลต่อผลการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เนื่องจากบุคคลที่มีความมุ่งมั่นจะพยายามทำทุกสิ่งทุกอย่างให้ดีที่สุด มีการตั้งเป้าหมายอย่างชัดเจนและดำเนินการตามเป้าหมายอย่างจริงจัง พร้อมทั้งจะเผชิญหน้ากับอุปสรรคทั้งหลาย หากมีการพัฒนาความมุ่งมั่นควบคู่กับการพัฒนาคุณลักษณะอื่น ๆ ย่อมจะสนับสนุนให้เกิดผลดียิ่งขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาความมุ่งมั่นในการเรียนไปพร้อมกับการพัฒนาพฤติกรรมการสื่อสารของนักศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงและการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ที่มีต่อพฤติกรรมการสื่อสารและความมุ่งมั่นในการเรียนของนักศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการสื่อสารและความมุ่งมั่นในการเรียนของนักศึกษา โดยบูรณาการแนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงของ Jack Mezirow (1978, อ้างใน วิจารณ์ พานิช, 2560, น. 27-31) ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบเชิงประสบการณ์ตามแนวคิดของ Kolb (1984, pp. 1-15, อ้างถึงใน กิตติคม เสวีรัตน์, 2553, น. 54-55) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแนวคิดในการพัฒนาและตัวแปรตาม (ชนัดดา ภูงษ์ทอง, 2560; วันทนี นามสวัสดิ์, 2556; สุรวิทย์ อัสสพันธ์, 2556) สรุปเป็นแผนภาพกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. นักศึกษาที่ได้รับและไม่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงและการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์มีพฤติกรรมการสื่อสารและความมุ่งมั่นในการเรียนแตกต่างกัน
2. นักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงและการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ มีพฤติกรรมการสื่อสารสูงกว่านักศึกษาที่เรียนโดยวิธีปกติ
3. นักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงและการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ มีความมุ่งมั่นในการเรียนสูงกว่านักศึกษาที่เรียนโดยวิธีปกติ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ชั้นปีที่ 1 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาจิตวิทยาสำหรับครู ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 149 คน

1.2 ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาจิตวิทยาสำหรับครู ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 2 ห้อง ๆ ละ 25 คน จำนวน 50 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่มและสุ่มเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยการสุ่มอย่างง่าย

2. เครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงและแนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ จำนวน 8 แผน ๆ ละ 3 ชั่วโมง รวม 24 ชั่วโมง ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละแผนแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การทบทวนความรู้เดิมและการได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมเพื่อเชื่อมโยงความรู้ ขั้นที่ 2 เรียนรู้ความหมายใหม่และเปลี่ยนแปลงความหมายเดิมโดยการสะท้อนความคิดจากประสบการณ์ ด้วยมุมมองที่หลากหลาย ขั้นที่ 3 การเปลี่ยนแปลงกรอบของการให้ความหมาย โดยสรุปความรู้จากการสังเกตและการสะท้อนความคิดเป็นความคิดรวบยอด และขั้นที่ 4 การนำหลักการไปใช้ในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน กิจกรรมการเรียนรู้เน้นการสื่อสารระหว่างบุคคลกับอาจารย์และสมาชิกในกลุ่มย่อยและกลุ่มรวม การสนทนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์โดยเน้นบทบาทการเป็นผู้พูดและผู้ฟังที่ดี การทำงานเป็นกลุ่ม การนำเสนอ การสะท้อนผลการเรียนรู้ทางวาจาและการบันทึกการเรียนรู้ ผู้สอนให้ข้อมูลย้อนกลับโดยเน้นพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวก

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ มีขั้นตอนดังนี้

2.1.1 ศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสาร งานวิจัย และวิธีการฝึกก่อนการสร้าง

2.1.2 นำแนวคิดจากการศึกษาค้นคว้าและปฏิบัติสร้างเป็นแผนจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงและการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการสื่อสาร และความมุ่งมั่นในการเรียน

2.1.3 ตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการเรียนรู้และการวิจัย จำนวน 3 ท่าน ในด้านความเหมาะสมของการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงและการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ การจัดกิจกรรมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 8 แผน มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งมีคุณภาพดีพอที่จะนำไปใช้ได้ จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.1.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง 1 แผน เพื่อนำมาปรับปรุงให้เหมาะสมก่อนนำไปใช้จริง

2.2 แบบวัดพฤติกรรมการสื่อสาร เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง จำนวน 24 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 4 ระดับ มีเกณฑ์การให้คะแนนจาก 1 ไม่จริง ถึง 4 จริง

2.3 แบบวัดความมุ่งมั่นในการเรียน พัฒนามาจากแบบวัดของ สุรวุฒิ อัสสพันธุ์ (2556) จำนวน 33 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 7 ระดับ คือ ไม่จริง ค่อนข้างไม่จริง ปานกลาง ค่อนข้างจริง จริงที่สุด มีเกณฑ์การให้คะแนนตั้งแต่ 1 ไม่จริงเลย ถึง 7 จริงที่สุด

แบบวัดทั้งสองฉบับมีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือดังนี้

1) ศึกษาค้นคว้ามโนทัศน์การสื่อสารและความมุ่งมั่นในการเรียนจากตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดนิยามปฏิบัติการของตัวแปร

2) สร้างข้อคำถามของแบบวัดให้ครอบคลุมนิยามปฏิบัติการของตัวแปร

3) นำแบบวัดที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา พบว่า แบบวัดพฤติกรรมการสื่อสารและแบบวัดความมุ่งมั่นในการเรียนมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และ 0.67-1.00 ตามลำดับ ซึ่งมีคุณภาพดีพอที่จะนำไปใช้ได้ จากนั้นจึงนำข้อคำถามมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

4) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดสอบกับนักศึกษาที่ไม่ใช่ตัวอย่าง แต่มีลักษณะคล้ายคลึงกับตัวอย่าง จำนวน 30 คน

5) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์รายข้อเพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยการทดสอบ Item-total Correlation และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (Cronbach's Alpha Coefficient) ทำการปรับปรุงข้อคำถามที่มีค่า Item-total Correlation ต่ำกว่า 0.20 โดยปรับข้อความให้มีความเหมาะสมมากขึ้น ผลการตรวจสอบคุณภาพ พบว่า แบบวัดพฤติกรรมการสื่อสารมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.21-0.57 และมีความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับเท่ากับ 0.75 แบบวัดความมุ่งมั่นในการเรียนมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.23-0.73 และมีความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับเท่ากับ 0.87

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งเชิงทดลอง (Quasi Experimental Research) แบบ Randomized Control Group Pretest Posttest Design (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540, น. 62) โดยมีกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแบบสุ่มและมีการทดสอบครั้งแรกกับทดสอบหลังการฝึกสิ้นสุด ระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ติดต่อกัน สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ๆ ละ 3 ชั่วโมง รวม 24 ชั่วโมง โดยกลุ่มควบคุมจะได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีปกติ

กิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มทดลอง กิจกรรมครั้งที่ 1 เพื่อเป็นการสร้างสัมพันธภาพและความคุ้นเคยระหว่างผู้วิจัยและนักศึกษา ชี้แจงให้นักศึกษาทราบถึงจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ แจ้งข้อตกลงในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ และสร้างความตระหนักในการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการสื่อสารและความมุ่งมั่นในการเรียน กิจกรรมครั้งที่ 2-8 เป็นกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการแนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงและการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ 3 ขั้นตอน เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการสื่อสารและความมุ่งมั่นในการเรียนผ่านกิจกรรมที่เน้นการฝึกปฏิบัติ การนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริง การมีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกในกลุ่ม การสะท้อนคิดทางวาจาและการเขียน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกในกลุ่มในลักษณะการอภิปราย การตอบคำถาม การนำเสนอผลการปฏิบัติโดยวาจา การสะท้อนคิดจากการเรียนรู้ทุกครั้งทางวาจาในกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ และการเขียนบันทึกการเรียนรู้ท้ายชั่วโมงเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงตนเองด้านการสื่อสารและพฤติกรรมการเรียน

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมพหุคูณทางเดียว (Multivariate Analysis of Covariance: One way MANCOVA)

สรุปผลการวิจัย

1. หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงและการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ นักศึกษากลุ่มทดลองมีพฤติกรรม การสื่อสารและความมุ่งมั่นในการเรียนแตกต่างจากกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Wilks' Lambda=.257, $F=7.782$, $p < .05$) หลังจากขจัดอิทธิพลของคะแนนก่อนการทดลองซึ่งเป็นตัวแปรร่วมแล้ว รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมพหุคูณของพฤติกรรม การสื่อสารและความมุ่งมั่นในการเรียนของนักศึกษาที่ได้รับและไม่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงและการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ โดยใช้คะแนนก่อนการทดลองเป็นตัวแปรร่วม ($N=50$)

Multivariate Test					
แหล่งความแปรปรวน	Hypothesis df	Error df	ค่าสถิติ Wilks' lambda	Multivariate F test	p
ตัวแปรร่วม (คะแนนก่อนการทดลอง)					
พฤติกรรม การสื่อสาร	2.000	45.000	.533	25.660	< .001
ความมุ่งมั่นในการเรียน	2.000	45.000	.944	378.222	< .001
กลุ่มทดลอง					
กลุ่มควบคุม	2.000	45.000	.257	7.782	.001

2. ผลการทดสอบเพิ่มเติมเพื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมที่ละตัวแปรโดยใช้การวิเคราะห์ในระดับ **Univariate Test** พบว่า หลังจากขจัดอิทธิพลของตัวแปรร่วมแล้ว นักศึกษากลุ่มทดลองมีพฤติกรรม การสื่อสาร ($M=51.64$) สูงกว่ากลุ่มควบคุม ($M=46.68$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F=15.816$, $p < .05$) โดยที่นักศึกษา กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความมุ่งมั่นในการเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมที่ละตัวแปรเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรม การสื่อสารและความมุ่งมั่นในการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตัวแปร	แหล่งความแปรปรวน	กลุ่ม	M	SS	df	MS	F	p
พฤติกรรม การสื่อสาร	Contrast	ทดลอง	51.64	119.530	1	119.530	15.816	< .001
	Error	ควบคุม	46.68	347.650	46	7.558		
ความมุ่งมั่นในการเรียน	Contrast	ทดลอง	166.20	19.603	1	19.603	1.268	.266
	Error	ควบคุม	157.84	711.073	46	15.458		

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่พบว่า หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง และการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ นักศึกษากลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการสื่อสารและความมุ่งมั่นในการเรียน แตกต่างจากกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และผลการวิจัยที่พบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการสื่อสารสูงกว่านักศึกษากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิตินั้น อาจเนื่องมาจากความเข้มข้นของการจัดกิจกรรม ในกลุ่มทดลองที่กระตุ้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดกิจกรรมให้เกิดความเข้าใจ ยอมรับ ในคุณค่าของเพื่อนผ่านประสบการณ์ตรงและการปฏิบัติจริงด้วยบรรยากาศที่เป็นกัลยาณมิตร อาจส่งผลให้นักศึกษา ในกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการสื่อสารสูงกว่ากลุ่มควบคุม

การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เป็นแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับการสื่อสารเชิงบวก การจัด กิจกรรมกระตุ้นให้นักศึกษาเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการสื่อสารที่ไม่เหมาะสม การตั้งคำถามเพื่อให้ครุ่นคิดไตร่ตรอง เกี่ยวกับพฤติกรรมการสื่อสารทางบวกและทางลบเพื่อเสริมคุณลักษณะความเป็นครูที่ดี การจัดกิจกรรมให้เกิด การเปลี่ยนแปลงในการให้ความหมายต่อความคิด การสร้างศักยภาพหรือความมั่นใจในบทบาทใหม่และความสัมพันธ์ ใหม่ ตลอดจนการบูรณาการความคิดหรือมุมมองใหม่ไปสู่ชีวิตของบุคคล การจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการเรียนรู้ สู่การเปลี่ยนแปลงได้เพิ่มกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาด้วยกัน และระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ผู้สอน ด้วยการสร้างสภาพแวดล้อมที่ทำให้รู้สึกปลอดภัย มีการเคารพซึ่งกันและกัน และเกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีการสร้างการสื่อสารที่เปิดใจ ซื่อตรง มีบทสนทนาแบบเปิด มีการฟังโดยไม่ตัดสิน มีทักษะการตั้งคำถาม และสร้าง สัมพันธภาพที่อบอุ่นในการสนทนา การกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดการสะท้อนเชิงวิพากษ์ ช่วยสร้างการตีความต่อสิ่ง ต่าง ๆ และช่วยสร้างแนวทางใหม่ที่มีความเป็นไปได้ทั้งในความเชื่อและการปฏิบัติ การสนับสนุนการปฏิบัติ การกระตุ้น การสะท้อนตน และการยกย่องความสำเร็จของผู้เรียน โดยรักษาสอดคล้องของอำนาจระหว่างอาจารย์และนักศึกษา เพื่อให้ นักศึกษามีอำนาจในความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง ทั้งนี้ การปฏิบัติในสถานการณ์จริงหรือการได้ ประสบการณ์ตรงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสร้างความมั่นใจให้แก่ นักศึกษาและแสดงพฤติกรรมเชิงบวกอย่างถาวร การวิจัย ครั้งนี้ได้ผนวกแนวคิดการจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์ ซึ่งใช้วิธีสอนที่เน้นการเรียนรู้จากการกระทำโดยมีความ เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดจากการกระทำจริง ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ใหม่โดยเริ่มจากการรับรู้ปัญหา คิดหาแนวทางแก้ไข ลงมือปฏิบัติจนเกิดประสบการณ์จากการปฏิบัติ ผู้เรียนจะเป็นผู้สร้างความรู้ของตนเอง เกิดการปรับเปลี่ยนความรู้เดิม ให้เป็นความรู้ใหม่ ซึ่งจะเป็นความรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียน สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน ทำให้ ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการคิดและการกระทำ ซึ่งสอดคล้องและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงได้ เป็นอย่างดี ประสบการณ์ที่นักศึกษาได้รับจากการปฏิบัติกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้ที่อาศัยประสบการณ์ของผู้เรียน การส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนทำให้เกิดการขยายตัวของเครือข่ายความรู้อย่างกว้างขวาง และมีการสื่อสาร ด้วยการพูดหรือการเขียนเพื่อสังเคราะห์ความรู้ ได้ส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะในการสื่อสารดียิ่งขึ้น

ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชนิดดา ภูหงษ์ทอง (2560, น. 359-360) ซึ่งพบว่า วิธีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์และการสะท้อนการยอมรับความรู้สึกล้วน การแลกเปลี่ยนมุมมองกับบุคคลอื่น การสำรวจ และวางแผนแนวทางใหม่ การเสริมความรู้และทักษะที่จำเป็น การทดลองแสดงบทบาทใหม่ชั่วคราว การสร้างความมั่นใจ และการนำแนวทางใหม่มาปฏิบัติในชีวิตจริง สอดคล้อง กับผลการวิจัยของ วันทนี นามสวัสดิ์ (2557, น. 75) ที่ศึกษาพบว่า คุณลักษณะความเป็นครู และผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนวิชาการพัฒนาความเป็นครู ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ที่เรียนโดยกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาซึ่งเป็น การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยการสอนแบบ

บรรยาย และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จินตวิทย์ เกษมสุข (2550, น. 13) ที่พบว่า การให้โอกาสนักศึกษามีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ส่งผลต่อความสำเร็จของการสื่อสารระหว่างบุคคลได้มากที่สุด การสื่อสารกันและมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันภายในกลุ่มของตน การเสนอตัวอย่างวิธีการสื่อสารระหว่างบุคคลให้กลุ่มทดลองได้เห็น ทำให้การเรียนรู้ได้เร็วขึ้น การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ใหม่ให้สอดคล้องกับประสบการณ์เดิมของทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ผลการวิจัยที่พบว่านักศึกษาในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความมุ่งมั่นในการเรียนแตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากกิจกรรมการเรียนรู้ในการวิจัยครั้งนี้ได้สร้างบรรยากาศทางการเรียนรู้ที่ดี เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ การทำงานเป็นกลุ่มได้กระตุ้นความรับผิดชอบในการทำงาน กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับสถานการณ์จริง การสะท้อนผลการปฏิบัติงานและการให้ข้อมูลย้อนกลับ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิตติคม คาวีรัตน์ (2553, น. 225) ที่พบว่าการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ทำให้นักศึกษามีความรับผิดชอบในการเรียนซึ่งเป็นองค์ประกอบของความมุ่งมั่นในการเรียนสูงขึ้น และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จักรกฤษณ์ จันทะคุณ (2560, น. 196) ที่พบว่า การจัดให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง สร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองให้นิสิตได้แลกเปลี่ยน สะท้อนการเรียนรู้ผ่านการนำเสนอ มีการประเมินและให้ข้อมูลย้อนกลับในการปรับปรุงแก้ไข ทำให้นิสิตมีความตั้งใจ และเห็นคุณค่าในสิ่งที่ทำ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากผลการวิจัยที่พบว่าจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวทางการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงและการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ สามารถพัฒนาพฤติกรรมการสื่อสารและความมุ่งมั่นในการเรียนของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ได้ ดังนั้น จึงควรนำแนวทางการเรียนรู้แบบบูรณาการดังกล่าวไปใช้ในการพัฒนานักศึกษาทุกชั้นปีในรายวิชาต่าง ๆ เพื่อให้นักศึกษาสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ วิธีการพัฒนาและเนื้อหาดังกล่าวสามารถสอดแทรกในการสอนในรายวิชาต่าง ๆ ได้ หากดำเนินการอย่างต่อเนื่องก็จะช่วยให้นักศึกษามีความมุ่งมั่นที่ดี ลดความเครียดจากการมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน มีทักษะชีวิตเพื่ออยู่ในสังคมอย่างมีความสุข และมีความพร้อมด้านจิตใจคือความมุ่งมั่นในการศึกษาเล่าเรียนอันส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ความสามารถในการสื่อสารเป็นตัวแปรที่มีหลากหลายมิติ อีกทั้งมีการศึกษาวิจัยจำนวนไม่มากนักในการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรนำมิติอื่น ๆ มาศึกษาและพัฒนาให้ครอบคลุมยิ่งขึ้น โดยบูรณาการแนวคิดที่หลากหลายเข้ากับหลักสูตรรายวิชา

2.2 เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะผลหลัก (Main Effect) หากมีการนำตัวแปรอื่นมาศึกษาผลเชิงปฏิสัมพันธ์ (Interaction Effect) เช่น ภาวะผู้นำ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก็จะทำให้ได้พบผลที่ชัดเจนขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับงบประมาณสนับสนุน ประจำปีงบประมาณ 2561 จากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

บรรณานุกรม

- กิตติคม คาวีรัตน์. (2553). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อสร้างเสริมสุขภาพสำหรับ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน).* มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- Kaveerat, K. (2010). *The development of experiential learning model for health promotion of Rajabhat university students* (Doctor of Philosophy dissertation, program in Curriculum and Instruction). Silpakorn University, Bangkok. [in Thai].
- จักรกฤษณ์ จันทะคุณ. (2560). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาที่ส่งผลต่อความสามารถ ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของนิสิตครู มหาวิทยาลัยพะเยา. *วารสารการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 10(4), 186-199.
- Jantakoon, J. (2017, October-December). The effect of learning activities based on contemplative education approach on the development of local curriculum of the University of Phayao Student Teachers' Competency. *Development Research (Humanities and Social Sciences)*, 10(4), 186-199. [in Thai].
- จินตวิทย์ เกษมสุข. (2550, กรกฎาคม-ธันวาคม). การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการสื่อสารระหว่างบุคคล ของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน. *วารสารศรีปทุมปริทัศน์*, 7(2), 13-25.
- Kasemsuk, C. (2007, July-December). The study of factors influencing interpersonal communication process of private university students. *Sripatum Review of Humanities and Social Sciences*, 7(2), 13-25. [in Thai].
- ชนัดดา ภูหงษ์ทอง. (2560). *การวิจัยปฏิบัติการเชิงวิพากษ์แบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูผ่านวิธีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (ปริญญาานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์).* มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- Poohongthong, C. (2017). *Critical participatory action research for developing learner- centered instruction practices in pre-service student teachers through transformative learning* (Doctor of Philosophy dissertation, program in Applied Behavioral Science Research). Srinakharinwirot University, Bangkok. [in Thai].
- พิชญา ดีมี และเอื้อมพร หลินเจริญ. (2560). การพัฒนาแนวทางการประเมินทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของ ผู้เรียน ตามแนวคิดการประเมินผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. *Journal of Community Development Research (Humanities and Social Sciences)*, 10(2), 139-153.
- Deemee, P., and Lincharoen, A. (2017). A development approach for assessment learning and innovation skills using assessment of learners method in 21st Century. *Journal of Community Development Research (Humanities and Social Sciences)*, 10(2), 139-153. [in Thai].
- วาสนา ทวีกุลทรัพย์. (2553). *การผลิตและการใช้ชุดการสอนแบบอิงประสบการณ์.* เอกสารการสอนชุดวิชา ประสบการณ์วิชาชีพเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

Taweekullasub, V. (2010). *Production and use of experience - based teaching packages.*

Teaching documents of professional experience in educational technology and communication course. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University Press.

วันทนี นามสวัสดิ์. (2557). *ผลการใช้จัดตปัญหาศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะความเป็นครูสำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.*

Namsawat, W. (2014). *The effects of using contemplative education to enhance teacher characteristics for students of Rajabhat University of Education* (Doctor of Philosophy dissertation, program in Curriculum and Instruction). Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi. [in Thai].

วิจารณ์ พานิช. (2560). *การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง Transformative Learning* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มูลนิธิสยามกัมมาจล.

Panich, V. (2017). *Transformative learning* (2nd ed). Bangkok: Siam Commercial Foundation. [in Thai].

สุวิทย์ อัสสพันธุ์. (2556). *ผลของโครงสร้างเป้าหมาย ความเชื่อเกี่ยวกับความฉลาด และความมั่นใจในความฉลาดของตนเองที่มีต่อเป้าหมายเชิงสัมฤทธิ์และความมุ่งมั่นในการเรียนรู้ เชิงพฤติกรรมของนิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรีสาขาครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ (ปริญญาโทวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัย พฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.*

Assapun, S. (2013). *Effects of goal structures, intelligence belief, and confidence in intelligence on achievement goals and behavioral engagement of undergraduates in education* (Doctor of Philosophy dissertation, program in Applied Behavioral Science Research). Srinakharinwirot University, Bangkok. [in Thai].